

Bir tıp fakültesi öğrencilerinin pandemide uzaktan eğitim ile ilgili davranışları ve sorunları pandemi sürecinde tıp eğitimi

Behaviors and problems of a medical school students' related to distance education in pandemic medical education in the pandemic process

● Naim Karagöz¹, ● Ezgi Ağadayı¹, ● Duygu Ayhan Başer²

¹⁾ Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Dr. Öğr. Üyesi, Sivas

²⁾ Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Dr. Öğr. Üyesi, Ankara

İletişim adresi:

Dr. Ezgi Ağadayı
drezgiagadayi@hotmail.com

Geliş tarihi: 07.10.2020

Kabul tarihi: 20.11.2020

Yayın tarihi: 25.12.2020

Alıntı Kodu: Karagöz N ve ark. Bir Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Pandemi Uzakta Eğitim İle İlgili Davranışları ve Sorunları Pandemi Sürecinde Tıp Eğitimi. Jour Turk Fam Phy 2020; 11 (4): 149-158. Doi: 10.15511/tjtfp.20.00449.

Özet

Giriş ve Amaç: Bir tıp fakültesinde öğrencilerin uzaktan eğitim için gerekli altyapılarının mevcut olup olmadığını, eğitim materyallerine ulaşım durumlarını ve süreçle ilgili kaygı ve beklentilerini saptamaktır.

Yöntem: Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesinde pandemi sürecinde eğitimini uzaktan eğitim yoluyla devam ettiren dönem bir, iki, üç, dört ve beşinci sınıf öğrencileri çalışmaya dahil edilmiştir. Tanımlayıcı tipte araştırmaya 336 öğrenci katılmak için gönüllü olmuştur. Araştırmacılar tarafından oluşturulan veri toplama aracı, öğrencilerin tanımlayıcı değişkenlerini, uzaktan eğitim sürecinde ders çalışma durumlarını ve yaşadıkları sorunları sorgulayan 24 sorudan oluşmaktadır.

Bulgular: Öğrencilerin %91,4'ü üniversitenin uzaktan eğitim modülüne girmişti. Öğrencilerin %82,1'i bu süreç içerisinde eski çalışma düzenine göre daha az ders çalıştığını belirtti. Katılımcıların %19,3'ünün evinde uygun bir ders çalışma ortamı yoktu, %19,6'sının bilgisayarı yoktu ve %12,2'sinin internet bağlantısı düzensizdi. Evde ders çalışma için uygun ortam varlığı ($p=0,001$) ve internete erişim durumu ($p=0,004$) ile ders çalışma sıklığı arasında anlamlı farklılık vardı. Öğrencilerin bu süreçle ilgili kaygılarının/sorunlarının neler olduğu sorusuna verdikleri cevaplar sıklık sırasına göre; uzaktan eğitim modülü ile ilgili kaygılar (geri dönüş alamamak, materyal yeterliliği ile ilgili sıkıntılar vb.) (%42,3), eğitiminin eksik kalması (%39,0), sınav ile ilgili kaygılar (%28,9), ders çalışma isteğinin azalması (%16,7) ve sınıfta kalmak/notlarının düşecek olması (%14,6) ana kategorilerinde toplanıyordu. Katılımcıların %76,5'i pratik uygulama yapamamanın eksikliğini hissediyordu. %61,6'sı sisteme yüklenen materyallerde çoklu ortam öğelerinin artırılmasını talep ediyordu.

Sonuç: Pandemiye bağlı olarak uzaktan eğitim sürecinin ne kadar süreceği halen belirsizliğini korumaktadır. Bu süreçte özellikle tıp fakültesi gibi pratik ağırlıklı bölümlerde öğrenciler bu eksikliklere bağlı kaygılar taşımaktadır. Ayrıca fakülteler uzaktan eğitim planlarken öğrencilerin ellerinde mevcut olan cihaz imkanlarını ve internete erişim durumlarını göz önünde bulundurmalarıdır.

Anahtar kelimeler: Uzaktan eğitim, tıp eğitimi, tıp öğrencileri

Summary

Introduction and Aim: In a medical school, to determine whether students have the necessary infrastructure for distance education, students' access to educational materials, the concerns and expectations of students about the process.

Methods: First, second, third, fourth and fifth-year students, continue through distance education in the pandemic process in Cumhuriyet University Medical School, were included in the study. 336 students volunteered to participate in this descriptive research. The data collection tool used in research was created by the researchers. The data collection tool created by the researchers consists of 24 questions that the descriptive variables of students, their study status and problems in distance education process.

Results: Students' 91.4% entered the university's distance education module. 82.1% of them stated that they studied less than the old working program during this process. Participants' 19.3% did not have a suitable study environment at home, 19.6% of them did not have a computer and 12.2% of them had an irregular internet connection. There were significant differences between the presence of a suitable environment for home study ($p=0.001$), the internet access status ($p=0.004$) and the frequency of study. The answers given by students to the question of their concerns/problems related to this process; concerns about the distance education module (not getting feedback, problems with material adequacy, etc.) (42.3%), the lack of training (39.0%), concerns about the exam (28.9%), decreased will to study (16.7%), fail the class/low grades (14.6%) were gathered in these main categories, respectively. Participants' 76.5% felt the lack of occupational practice. 61.6% of them demanded the increase of multimedia items in the materials uploaded to the system.

Conclusion: Depending on the pandemic, the duration of distance education process remains uncertain. In this process, especially in occupational practice-oriented faculty such as medical faculties, students have concerns related to these deficiencies. In addition, when planning distance education, faculties should consider students' availability of having devices and internet access.

Keywords: Distance education, medical education, medical students

Alıntı Kodu: Karagöz N ve ark. Bir Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Pandemi Uzakta Eğitim İle İlgili Davranışları ve Sorunları Pandemi Sürecinde Tıp Eğitimi. Jour Turk Fam Phy 2020; 11 (4): 149-158. Doi: 10.15511/tjtfp.20.00449.

Giriş

31 Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde başlayan SARS-CoV2 tip COVID-19 hastalığı çok geçmeden bütün dünyaya yayılıp bir pandemi halini almıştır. Türkiye'de ilk koronavirus vakası 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür.^(1, 2) Koronaviruse karşı alınan tedbirler kapsamında ülkemizde 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla ilk, orta öğretim ve liselerde 1 hafta, üniversitelerde ise 3 hafta eğitime ara verilmesi planlanmıştır. Ancak koronavirus salgınının Türkiye'de hızlı ilerlemesi sebebiyle 2020 bahar döneminin tamamen uzaktan eğitimle gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.⁽³⁾

Tüm bu eğitim kurumlarında aynı anda başlatılan eşzamanlı uzaktan eğitimlerde, sunucular ve internet kullanım yoğunluğundan kaynaklanan sebeplerden dolayı istenilen başarı alınamamıştır. Bu süreçte Milli Eğitim Bakanlığı ilk, orta öğretim ve liselerde devlete bağlı bir televizyon kanalı üzerinden derslerini anlatmıştır. Üniversitelerde ise kendi Uzaktan Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi (UZEM) olan üniversitelerin bu yolla, UZEM olmayan üniversitelerde Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)'nun koordinasyonunda diğer üniversitelerle işbirliği halinde uzaktan eğitim sürecine geçilmesi planlanmıştır.⁽⁴⁾ Bu süreçte çoğu üniversite senkron eğitimden önce asenkron bir şekilde eğitim materyallerini web sitelerine yükleyerek öğrencilerine ulaştırmıştır.

Uzaktan eğitimin tarihsel sürecini incelediğimizde bu kavramın ilk kez 1892 yılında Wisconsin Üniversitesinde kullanıldığı görülmektedir.⁽⁵⁾ Ülkemizde açık ve uzaktan eğitim ile okunulan üniversiteler mevcuttur. Uzaktan eğitim ile verilen eğitimin bilgiye uluslararası erişim, bireyin kendi hızında görsel ve işitsel açıdan zengin bir materyale ulaşabilmesi, za-

mandan tasarruf etme, bireysel öğrenmeyi teşvik etmesi gibi pek çok avantajları yanında teknolojiye bağımlı olması sebebiyle herkes tarafından her an ulaşılamaması, öğrencilerin sosyalleşmesinin azalması, beceri ve tutuma yönelik davranış geliştirmedeki etkisizliği, uygulamaya yönelik dersler ile ilgili sıkıntılar, kendi kendine çalışma alışkanlığı geliştirememiş öğrencilerin yetersiz eğitimi gibi pek çok da dezavantajı vardır.⁽⁴⁾

İnternet tabanlı uzaktan eğitim sürecinde en önemli unsurlardan birisi de içerik hazırlama ve geliştirmedir. Geliştirilen materyalin açık ve anlaşılır bir dille, uygun görsel materyallerle desteklenerek hazırlanması ve iyi bir yazılım altyapısı ile desteklenmesi uzaktan eğitimin başarısı için oldukça önemlidir. Kaliteli bir uzaktan eğitim sağlayabilmek için içerik geliştirme sürecinin belirli standartlar ve kurallar çerçevesinde yapılması gerekmektedir.⁽⁶⁾

Koronavirus salgını sebebiyle üniversitelerde ani ve acil olarak geçilen uzaktan eğitim sürecinde hazırlanan materyallerin yetersizliği özellikle tıp fakülteleri gibi uygulama ağırlıklı fakültelerin eğitimlerinde sorunlar yaratacağı açıktır. Bu çalışmanın amacı bir tıp fakültesinde öğrencilerin uzaktan eğitim için gerekli altyapılarının mevcut olup olmadığını, eğitim materyallerine ulaşım durumlarını ve süreçle ilgili kaygı ve beklentilerini saptamaktır.

Yöntem

Çalışma tipi

Bu çalışma tanımlayıcı/kesitsel bir araştırmadır.

Tasarım

Araştırma evreni 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde uzaktan eğitimle okuyan Cumhuriyet

Üniversitesi Tıp Fakültesi (CÜTF) bir, iki, üç, dört ve beşinci dönem öğrencilerinden oluşmaktadır.

Belirtilen eğitim öğretim yılı içerisinde CÜTF’de dönem bir, iki, üç, dört, beşte okuyan öğrencilerin toplam sayısı 1151’dir. Dönem birde 286 öğrenci, dönem ikide 272 öğrenci, dönem üçte 222 öğrenci, dönem dörtte 181 öğrenci, dönem beşte 190 öğrenci bulunmaktadır. Tüm evrene öğrencilerin kendi aralarında haberleşmek için kullandıkları kapalı bir online haberleşme programından ulaşılmış, çalışma hakkında bilgi veren bir mesaj ve çalışmanın anket linki 22.05.2020 tarihinde paylaşılmıştır.

Aydınlatılmış onam metni anketin ilk sayfasında bulunmaktadır ve anket soruları onam verildikten sonra açılmaktadır. Anket linki 24 saat açık kaldıktan sonra sistem kapatılmış ve yeni yanıt kabul edilmemiştir. Anketin doldurulması yaklaşık olarak 15 dakika sürmektedir. Anketi cevaplama sıklığı %29,1’dir. Dönem birden 67 öğrenci (%23,4), dönem ikiden 87 öğrenci (%31,9), dönem üçten 96 öğrenci (%43,2), dönem dörtten 48 öğrenci (%26,5), dönem beşten 38 öğrenci (%20,0) çalışmaya katılmak için gönüllü olmuştur.

Araştırmanın yürütüldüğü fakültede uzaktan eğitime geçiş süreci asenkron olarak başlamış olup zaman içinde sekron eğitime geçilmeye başlanmıştır. Bunun için üniversitenin web sayfasından girilen bir öğretim yönetim sistemi modülü bulunmaktadır. Bu siteden öğrenciler kimlik numaraları ve şifreleri ile asenkron ders materyallerine ulaşabilmektedir.⁽⁷⁾ Senkron eğitim ise üniversite tarafından sağlanan, kişilerin üniversite e-posta adresleri ve şifreleri ile kullanabildikleri Microfost Teams programı üzerinden yürütülmektedir.⁽⁸⁾

Veri toplama aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırma-

cılar tarafından oluşturuldu. Hazırlanan ankette toplam 24 soru bulunmaktaydı. Bunlar öğrencilerin tanımlayıcı değişkenleri (dönem, yaş, cinsiyet), öğrencilerin uzaktan eğitim modülünü kullanma durumu, eğitime ara verildiği dönemde ders çalışma sıklıkları, ders çalışırken kullandıkları kaynaklar, ders çalışma düzenlerindeki değişim, evde ders çalışma için uygun ortam varlığı, internete erişim durumu, evinde internete erişim için kullanabileceği elektronik cihazların varlığı, ders çalışmak için hangi elektronik cihazı tercih ettiği, uzaktan eğitim modülü ile ilgili yaşadığı sorunlar 12 soruda çoktan seçmeli olarak sorulmuştur.

Uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerini değerlendirmek için 10 madde evet, hayır, kısmen olarak likert tipi olarak sorgulanmıştır. Süreçle ilgili kaygıları ve daha kaliteli bir uzaktan eğitim alabilmek için önerdikleri değişiklikler açık uçlu olarak sorulmuştur.

Kullanılan istatistiksel yöntemler

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı çoktan seçenekli, likert tipi ve açık uçlu sorular içermekteydi. Çoktan seçenekli ve likert tipi sorulara verilen cevapların verileri SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows Version 25 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sayısal verilerin normallik analizi Shapiro-Wilk testi ile bakılmıştır. Verilerin ilk önce tanımlayıcı istatistiksel analizleri yapılmıştır.

Kategorik veriler için frekanslar, sayısal veriler için merkezi dağılım ölçüleri (Ortalama ± Standart Sapma) hesaplanmıştır. Kategorik verilerin karşılaştırılmasında Ki-Kare testi kullanılmıştır. Açık uçlu cevapların analizi için veriler kategorize edilmiş ve frekans değerleri verilmiştir. Sonuçlar %95’lik güven aralığında, anlamlılık p<0,05 düzeyinde değerlendirilmiştir.

Etik Onay

Çalışma ile ilgili etik kurul onayı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik kurulundan alınmıştır (Tarih: 02/06/2020 ve Sayı No: 60263016-050.06.04-E.459179).

Bulgular

Ankete katılan 336 öğrencinin tanımlayıcı değişkenleri **Tablo 1**'de gösterilmiştir. Öğrencilerin %91,4'ü (n=307) üniversitenin uzaktan eğitim modülüne girmişti. Öğrencilerin bu süreçte ders çalışma sıklıkları; %8,3 (n=28) hemen her gün, %35,4 (n=119) haftada iki-dört gün, %9,5 (n=32) haftada bir gün, %22,9 (n=77) daha nadir, %23,8 (n=80) henüz hiç ders çalışmadığını belirtti. Ders çalışırken kullandıkları kaynaklar sıklık sırasına göre; %48,2 (n=162) üniversitenin sisteminden edinilen materyaller, %36,9 (n=124) eski yılların notları, %21,1 (n=71) tıpta uzmanlık sınavına (TUS) yönelik hazırlanan kaynaklar, %4,2 (n=14) kaynak ders kitapla-

rı idi. Öğrencilerin %82,1'i (n=276) bu süreç içerisinde eski çalışma düzenine göre daha az ders çalıştığını belirtirken, %7,1'i (n=24) düzeninin değişmediğini, %10,7'si (n=36) ise daha fazla ders çalıştığını söyledi.

Bu süreçte evlerindeki imkânları değerlendirdiğimizde; %46,4'ünün (n=156) evde ders çalışmak için uygun bir ortamı vardı, %34,2'sinin (n=115) kısmen uygun bir ortamı varken, %19,3'ü (n=65) uygun bir ortamının olmadığını belirtti. İnternete erişimleri ise; %66,7'sinin (n=224) düzenli, %21,1'inin (n=71) kısmen düzenli, %12,2'sinin (n=41) düzensizdi. Öğrencilerin evlerinde bulunan elektronik iletişim cihazları ve bunları ders çalışmak için kullanma durumları **Tablo 2**'de gösterildi. Öğrencilerin %55,1'i (n=185) uzaktan eğitim sistemine erişimle ilgili sıkıntı yaşamadığını belirtti. Sıkıntı yaşayanların %30,4'ü (n=46) internet sitesiyle ilgili sıkıntılar yaşadığını, %28,4'ü (n=43) internete

Tablo 1: Öğrencilere ait tanımlayıcı değişkenler

Yaş (Ort±SS)	21,1	2,1
Cinsiyet (n, %)		
Kadın	199	%59,2
Erkek	137	%40,8
Okudukları Dönemler(n, %)		
Dönem 1	67	%19,9
Dönem 2	87	%25,9
Dönem 3	96	%28,6
Dönem 4	48	%14,3
Dönem 5	38	%11,3

Tablo 2: Öğrencilerin sahip olduğu elektronik iletişim cihazları ve ders çalışırken kullandıkları cihaz/yöntemler

	n	%
Evlerinde Olan Cihazlar		
Bilgisayar	270	80,4
Tablet	107	31,8
Akıllı Telefon	336	100
Yazıcı	84	25,0
Tarayıcı	26	7,7
Evde ders çalışmak için kullandığı cihaz ya da yöntemler	137	40,8
Bilgisayar		
Tablet	16	4,8
Akıllı Telefon	127	37,8
Notların çıktılarının alınması-Fotokopi	198	58,9

erişim konusunda sıkıntı yaşadığını, %19,8'i (n=30) kullandığı cihazla ilgili sıkıntı yaşadığını söyledi.

Öğrencilerin okudukları döneme göre ders çalışma sıklıkları arasında anlamlı farklılık vardı ($p<0,001$). Dönem 1 öğrencileri diğer dönemlere göre daha fazla, her gün düzenli çalışıyordu. Daha az çalışma dönem 2 öğrencilerinde diğer dönemlere göre daha sık saptandı. Dönemlere göre ders çalışma düzenlerinde meydana gelen değişim açısından da anlamlı bir farklılık mevcuttu ($p=0,004$). Eskiye göre daha fazla ders çalışma farklılığı dönem 5, eskiye göre daha az ders çalışma farklılığı dönem 3 öğrencilerinden kaynaklanıyordu. Dönemlere göre bu veriler **Tablo 3**'te gösterildi. Dönemlere göre kaynak ders kitabı okuma açısından anlamlı farklılık saptanmaz-

ken ($p=0,574$), sistemden elde edilen materyallerden çalışma, eski yılların notlarından çalışma ve tıpta uzmanlık sınavı hazırlık kitaplarından çalışma açısından anlamlı farklılık vardı ($p<0,001$; $p<0,001$; $p<0,001$).

Dönem 1 öğrencileri diğer dönemlere göre daha çok sistemden elde ettikleri materyallerden, eski yılların notlarından çalışıyordu. Dönem 5 öğrencileri de diğer dönemlere göre daha fazla TUS kaynak kitabı kullanıyordu. Evde ders çalışma için uygun ortam varlığı da ders çalışma sıklıklarını anlamlı olarak etkilemekteydi ($p=0,001$). Evde ders çalışmak için uygun bir ortamı olanların %10,9'u (n=17) hemen her gün, %51,3'ü (n=80) haftada bir-üç gün ders çalışırken, uygun bir ortamı olmayanların %7,7'si (n=5) hemen her gün, %24,6'sı (n=16) haftada bir-üç gün

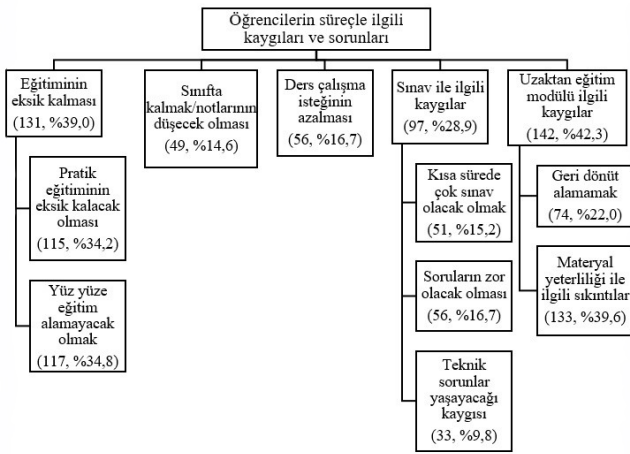
Tablo 3: Dönemlere göre öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarının değerlendirilmesi

	Toplam (n (%))	D I (n (%))	D II (n (%))	D III (n (%))	D IV (n (%))	D V (n (%))	p
Ders çalışma sıklığı							
Hemen her gün	28 (8,3)	12 (42,9)	3 (10,7)	5 (17,9)	2 (7,1)	6 (21,4)	
Haftada iki-dört gün	151(44,9)	29 (19,2)	30 (19,9)	35 (23,2)	31 (20,5)	26 (17,2)	<0,001
Daha nadir	157(46,7)	26 (16,6)	54 (34,4)	56 (35,7)	15 (9,6)	6 (3,8)	
Ders çalışma kaynakları							
Sistemdeki materyaller	162(48,2)	45 (27,8)	44 (27,2)	52 (32,1)	15 (9,3)	6 (3,7)	<0,001
Eski yılların notları	124(36,9)	35 (28,2)	30 (24,2)	40 (32,3)	17 (13,7)	2 (1,6)	<0,001
TUS hazırlık kitabı*	71 (21,1)	1 (1,4)	4 (5,6)	10 (14,1)	26 (36,6)	30 (42,3)	<0,001
Kaynak ders kitabı	14 (4,2)	4 (28,6)	1 (7,1)	5 (35,7)	2 (14,3)	2 (14,3)	0,574
Ders çalışma düzeni							
Eskiye göre artmış	36 (10,7)	8 (22,2)	10 (27,8)	8 (22,2)	2 (5,6)	8 (22,2)	
Değişmemiş	24 (7,1)	10 (41,7)	1 (4,2)	4 (16,7)	4 (16,7)	5 (20,8)	0,004
Eskiye göre azalmış	276(82,1)	49 (17,8)	76 (27,5)	84 (30,4)	42 (15,2)	25 (9,1)	

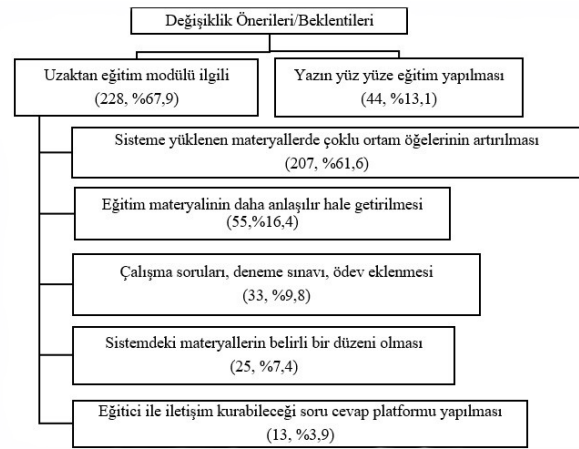
* TUS Hazırlık Kitabı: Tıpta Uzmanlık Sınavı Hazırlık Kitabı

ders çalışıyordu. İnternete erişim durumu ile ders çalışma sıklığı arasında anlamlı farklılık vardı ($p=0,004$). İnternete erişimi düzenli olanların %9,8'i ($n=22$) hemen her gün, % 47,8'i ($n=107$) haftada bir-üç gün ders çalışırken, internet erişimi düzensiz olanların %2,4'ü ($n=1$) hemen her gün, %31,7'si ($n=13$) haftada bir-üç gün ders çalışıyordu.Çevrimiçi öğrenme sistemleri ile ilgili literatür ta-

raması sonucu araştırmacılar tarafından oluşturulan 10 maddelik likert veri toplama aracının verileri **Tablo 4**'te gösterilmiştir. Öğrencilere bu süreçle ilgili kaygılarının neler olduğu açık uçlu olarak sorulduğunda verilen cevaplar; eğitiminin eksik kalması, sınıfta kalmak/notlarının düşecek olması, ders çalışma isteğinin azalması, sınav ile ilgili kaygılar ve uzaktan eğitim modülü ile ilgili kaygı-

Şekil 1: Öğrencilerin süreçle ilgili kaygıları ve sorunları

Şekil 2: Öğrencilerin değişiklik önerileri/beklentileri

Tablo 4: Öğrencilerin veri toplama aracındaki ifadelerle verdikleri cevaplar

	n	%	n	%	n	%
Yüz yüze etkileşimin olmaması öğrenmeyi zorlaştırıyor	263	78,3	55	16,4	18	5,4
Materyallerin içeriği öğrenmeyi sağlamak için yeterlidir	24	7,1	146	43,5	166	49,4
Materyaller görsel olarak yeterlidir	43	12,8	163	48,5	130	38,7
Sisteme yüklenen materyallerde grafik, ses, animasyon gibi çoklu ortam öğeleri yeterli miktardadır	23	6,8	105	31,3	208	61,9
Çevrimiçi ortamda öğrenme kullanım açısından kolaydır	84	25,0	130	38,7	122	36,3
Uzaktan eğitim zaman kaybetmeksizin eğitim alabilmemi sağlıyor	46	13,7	111	33,0	179	53,3
Kendi hızımda öğrenme imkanı sağlaması avantajlıdır	76	22,6	131	39,0	129	38,4
Pratik uygulama yapamamanın eksikliğini hissediyorum	257	76,5	52	15,5	27	8,0
Konu ile ilgili sorularıma cevap alabiliyorum	14	4,2	120	35,7	202	60,1
Uzaktan eğitim sebebiyle bu senenin konularını öğrenemeyeceğimden endişeliyim	236	70,2	63	18,8	37	11,0

lar ana kategorilerinde toplanıyordu. Bu kategorilerin altında yer alan alt başlıklar ve frekans değerleri **Şekil 1**'de gösterilmiştir. Öğrencilere sorduğumuz diğer bir açık uçlu soru; "Uzaktan eğitimin daha kaliteli bir hale gelmesi için ne gibi değişiklikler önerirsiniz?" idi. Verilen cevaplara ait oluşturulan kategoriler ve frekanslar **Şekil 2**'de gösterilmiştir

Tartışma

Pandemi sürecinde etkilenen en önemli gruplardan biri de öğrencilerdir. Eğitim hayatlarında meydana gelen ani değişime hem eğitimciler hem de öğrenciler hazırlıksız yakalanmıştır. Okulların geri açılma zamanı ile ilgili net bir paylaşım yapılamadığı, eğitim yılının sonuna çok az bir zaman kaldığı için ve ülkenin internet altyapısında meydana gelen bazı aksaklıklar nedeniyle üniversiteler de uzaktan eğitim sistemine geçişte zorluklar yaşamıştır. Bu çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitim için gerekli olan teknolojik donanım, uzaktan eğitime ulaşabilme ve bu süreçte ders çalışabilme durumlarını araştırmayı amaçladık. Araştırmanın ikincil amacı öğrencilerin süreçle ilgili kaygı ve beklentilerini saptamaktır.

Öğrencilerin hemen hepsinin uzaktan eğitim sistemine giriş yaptığı (%91,4) görülmektedir. Ancak çok büyük bir kısmının (%82,1) ders çalışma sıklığı eskiye göre azalmıştır. Öğrencilerde motivasyon eksikliği dikkat çekmektedir. Demir, uzaktan eğitim ile ilgili derlemesinde öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde yaşayabilecekleri zorlukları; dersleri takip etmemeye bağlı yaşanan motivasyon kaybı, yüz yüze derslere katılım zorluğu, uzaktan eğitim fikrine olan önyargı ve öğrencinin bireysel olarak öğrenme gücünü çekmesi ya da ders çalışma planlamalarında yetersiz kalması olarak tanımlamaktadır.⁽⁹⁾ Öğrencilerin çalışma tutumları; bireysel farklılıklar, zamanı etkili kullanma, not

alma, çalışma alışkanlıkları eğitimi, uygun bir çalışma ortamı ve kütüphane kullanımı gibi pek çok faktörden etkilenmektedir.⁽¹⁰⁾ Çalışmamızda ders çalışma sıklığı ile evde çalışmaya uygun bir ortam olup olmaması ve internete erişim durumu arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Uzaktan eğitime etkin bir şekilde katılabilmek için internete düzenli olarak erişebiliyor olmak oldukça önemlidir. Öğrencilerin %12,2'sinin internete erişimi düzensiz olması senkron uzaktan eğitim modeli için büyük bir kısıtlamadır.

Öğrencilerin sahip oldukları teknolojik cihazlar sorgulandığında hepsinin akıllı telefona sahip olduğu ve %80 oranında da bilgisayarları bulunduğu saptandı. 2008 yılında yapılan bir çalışmada tıp fakültesi öğrencilerinin %83'ünün bilgisayarı olduğu saptanmıştır.⁽¹¹⁾ TUİK 2016 verilerine göre hanelerin %97,5'inde akıllı cep telefonu varken, %60,1'inde bilgisayar vardı.⁽¹²⁾

Günümüzde internete girebilmek için bilgisayara bağımlılık azalmış, onun yerini akıllı telefon, cep bilgisayarı, tablet bilgisayar, akıllı televizyon gibi pek çok alternatif almıştır. Çalışmamızda da öğrencilerin ders çalışmak için cep telefonu ve bilgisayar kullanım sıklıkları birbirine yakındır. Planlanacak uzaktan eğitim ve sınav programının bu mobil cihazlarda da çalışabiliyor olması sağlanmalıdır. Bu şekilde bilgisayarı olmayan öğrencilerin mağduriyetinin önlenmesi yanında öğrencilere eğitime istedikleri zaman istedikleri yerde ve istedikleri şekilde ulaşma fırsatı da sunulabilir.⁽¹³⁾

Bu dönemde öğrencilerin ders çalışma sıklıkları da değişim göstermiştir. Birinci sınıf öğrencilerinin diğer dönemlere göre her gün düzenli çalışma sıklığının diğer dönemlerden fazla olduğu ve daha sık sistemden elde edilen materyal ve eski notlardan çalıştığı saptandı. Beşinci sınıf öğrencileri ise eskiye göre daha sık ders çalışma ve kaynak olarak TUS kitabı kullanmak ko-

nusunda diğer sınıflardan farklıydı. Bu konunun pandemi ile ilgisi konusunda literatürde karşılaştırılabilecek veri bulunamadı. Özellikle beş ve altıncı sınıf öğrencileri için uzmanlık ve TUS sınavının büyük bir stres kaynağı olduğu yapılan araştırmalarda gösterilmiştir.^(14, 15) Beşinci sınıf öğrencilerinin bu farklılığı evde kaldıkları zamanı TUS çalışarak geçirmiş olmalarından kaynaklanmış olabilir.

Pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ve sorunlarını inceleyen araştırmalara bakıldığında; öğrenci ve öğretmen görüşlerini araştıran bir çalışmada; uzaktan eğitimin dezavantajları etkileşim kısıtlılığı, altyapı sorunları ve materyal/donanım eksikliği temaları altında toplanmıştır.⁽¹⁶⁾ Pandemi döneminde verilen uzaktan eğitime karşı üniversite öğrencilerinin tutumlarını inceleyen bir çalışmada öğrencilerin %50'si uzaktan eğitimin etkin olmadığını düşünüyordu.⁽¹⁷⁾ Aynı çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitim davranış ölçeği puanları ile internet bağlantısında problem yaşama, uzaktan eğitim için uygun bir ortama sahip olma ve uzaktan eğitimin etkin olduğunu düşünme arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır.⁽¹⁷⁾ Polonya'da üniversite öğrencilerine yapılan bir araştırmada öğrenciler çevrimiçi öğrenmeyi rahat ve kullanışlı bulmuşlardır ancak öğrenciler arkadaşları ile iletişim kurabilecekleri, öğretmenden geri bildirim alabilecekleri kampüslere geri dönebilmeyi istemişlerdir.⁽¹⁸⁾

Brezilya'da sağlık alanında üniversite öğrencilerine yapılan bir araştırmanın sonucunda öğrencilerin çoğunun uzaktan eğitimle eğitim alma becerisine sahip olmayla ilgili sıkıntı yaşamadığı ancak çok azının bundan zevk aldığı belirlendi. Ayrıca, öğrenciler mesleki eğitimlerinin eksik kalacağından ve başarısız olacaklarından endişe duyuyorlardı.⁽¹⁹⁾

Salgının gidişatı halen gizemini korumaktadır. Okulların kapatılmasının COVID-19 salgınının yayılmasına olan etkiyi araştıran bir derlemede, bu önlemin ölümlerin sadece %2-4'ünü azaltabileceği saptanmış olup, politika yapıcıları okulların kapatılmasından daha az yıkıcı sonuçları olan diğer sosyal mesafe müdahalelerini uygulamak konusunda uyarılmaktadır.⁽²⁰⁾ Ancak bu derlemenin aksine ülkelerin normalleşme adımlarını atarken dikkatli olması gerektiği, erken zamanda gerçekleşen gevşemelerin yaz ortasında Kuzey Yarımkürede ikinci bir dalgaya sebep olabileceği de bildirilmektedir.⁽²¹⁾

Bu durumda 2020-2021 eğitim yılı ve belki de daha uzun bir süre eğitimin uzaktan eğitim yöntemleri ile verilmesi söz konusu olabilir. Eğitim kurumları bu konuda hazırlıklı olmalıdır. Uzaktan eğitimin verilmesi için gerekli altyapı sağlanması oldukça önemlidir ancak uzaktan eğitimin başarısını etkileyebilecek diğer bir önemli unsur içerik hazırlayabilmektir.⁽⁴⁾ Türkiye'deki tıp fakültelerinin çoğunda öğretim görevlileri eğiticinin eğitimi gibi sertifikasyon programları ile örgün eğitim içeriği hazırlamak konusunda oldukça deneyimlidir.⁽²²⁾

Uzaktan eğitim sürecinin uzayabileceği göz önüne alındığında YÖK tarafından ya da kurumların kendi bünyelerinde öğretim üyelerine çevrimiçi eğitime yönelik içerik hazırlama konusunda kurslar düzenlemesi faydalı olacaktır. Çalışmamızın sonucunda öğrencilerin değişiklik öneri ve beklentileri arasında saptanan sisteme yüklenen materyallerde çoklu ortam öğelerinin artırılması, eğitim materyalinin daha anlaşılır hale getirilmesi ve sistemdeki materyallerin belirli bir düzeni olması verileri, öğretim üyelerinin uzaktan eğitime yönelik materyal hazırlama konusunda eksik olduklarını düşündürmektedir.

Kaynaklar

1. World Health Organization 2020; <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> adresinden 25.05.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
2. Türkiye Bilimler Akademisi, COVID 19 Pandemi Değerlendirme Raporu; <http://www.tuba.gov.tr/files/images/2020/kovidraporu/Covid-19%20Raporu-Final+.pdf> adresinden 25.05.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
3. Yüksek Öğretim Kurulu 13.03.2020 tarihli duyurusu; https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx adresinden 25.05.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
4. Yamamoto GT, Altun D. Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi* 2020;3(1):25-34.
5. Gürpınar E, Zayım N. Tıp eğitimi ve e-öğrenme. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2008;27:19-25.
6. Çakır Ö, Calp MH, Doğan A. Uzaktan eğitimde içerik geliştirme süreci: Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü örneği. *Cumhuriyet International Journal of Education* 2015;4(1):1-20.
7. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Duyurular; <https://kampus.cumhuriyet.edu.tr/Account/Login?ReturnUrl=https%3A%2F%2Fkampus.cumhuriyet.edu.tr%2F> adresinden 26.05.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
8. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Duyurular; <http://www.cumhuriyet.edu.tr/duyuru/22559-uzaktan-canli-ders-videolari-hakkinda-duyuru> adresinden 26.05.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
9. Demir E. Uzaktan eğitime genel bir bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2014;39:203-11.
10. Memiş A. Öğrencilerin çalışma oryantasyonlarını etkileyen demografik faktörler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2007; 5(2):291-321.
11. İşleyen F, Bozkurt S, Zayım N. Tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin eğitimde internet kullanımı ve e-öğrenim hakkında düşünceleri. *Akademik Bilişim* 2008; 30: 443-6.
12. Türkiye İstatistik Kurumu, Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2016; <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779> adresinden 26.05.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
13. Bozkurt A. Mobil öğrenme: her zaman, her yerde kesintisiz öğrenme deneyimi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 2015;1(2):65-81.
14. Cihan FG, Kutlu R, Karademirci MM. Occupational future concerns and stress management conditions of intern doctors. *Journal of Academic Research in Medicine* 2017;7:122-7.
15. Öztekin Z, Burgut R, Gökçe G, Kanter B, Ünal İE, ve ark. Tıpta uzmanlık sınavına hazırlanan tıp öğrencileri ve doktorlarda depresyon ve ilaç kullanımı. *Maltepe Tıp Dergisi* 2018;10(2):54-7.
16. Hebebe MT, Bertiz Y, Alan S. Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the Coronavirus (COVID-19) Pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science* 2020;4(4):267-82.
17. Uzun GÖ, Eş Çakıcı A, Evram G. Examination of attitudes of university students in distance education according to some variables. *Near East University Online Journal of Education* 2020;3(2):104-15.
18. Rizun M, Strzelecki A. Students' acceptance of the COVID-19 impact on shifting higher education to distance learning in Poland. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17;18:6468.
19. Peloso RM, Ferruzzi F, Mori AA, Camacho DP, Franzin LCS, Teston APM, et al. Notes from the field: concerns of health-related higher education students in Brazil pertaining to distance learning during the Coronavirus pandemic. *Evaluation & the Health Professions* 2020;43(3):201-3.
20. Viner RM, Russell SJ, Croker H, Packer J, Ward J, Stansfield C, et al. School closure and management practices during coronavirus outbreaks including COVID-19: A rapid systematic review. *Lancet Child Adolesc Health* 2020;4(5):397-404.
21. Xu S, Li Y. Beware of the second wave of COVID-19. *Lancet* 2020;395:1321-2.
22. Geyik MF, Kara İH, Uzunlar AK, Baltacı D, Gönen İ, Bahçebaşı T, et al. Tıp fakültesi öğretim üyelerine uygulanan eğitimcilerin eğitimi etkinliğinin araştırılması. *Konuralp Tıp Dergisi* 2013;5(3):24-8.

Alıntı Kodu: Karagöz N ve ark. Bir Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Pandemi Uzak Eğitim İle İlgili Davranışları ve Sorunları Pandemi Sürecinde Tıp Eğitimi. *Jour Turk Fam Phy* 2020; 11 (4): 149-158. Doi: 10.15511/tjtfp.20.00449.